



Politisk og økonomisk usikkerhet

Taler

Odvar Nordli

Dato

21 januar 1980

Omstendigheter

Foredrag (utdrag) på faglig-politisk møte i Oslo Arbeiderparti

- 1 Den politiske og økonomiske usikkerhet i verden ved inngangen til 1980 er så stor at den skaper en betydelig fare for industrilandenenes utvikling. I løpet av 1979 doblet de oljeproduserende land prisen på råolje. Så sterke økninger i prisen på denne viktige råvare skaper sjokk-liknende virkninger i verdensøkonomien.
- 5 Faren for videre store økninger er betydelig.

Den politiske ustabilitet og uro i Midt-Østen understreker at den underliggende stabilitet i den del av verden som står for det meste av oljeproduksjonen er meget skrøpelig. Begivenhetene i Iran og Afghanistan understreker dette

10 alvoret.

Disse forholdene har medvirket til at utsiktene for verdensøkonomien i år er mer utrygg enn i 1973 og 1979. Mens vi i 1979 kunne glede oss over en ikke ubetydelig økonomisk framgang, som også norsk økonomi fikk sin andel av, er

15 utsiktene for 1980 annerledes.

Det regnes med en samlet øking i produksjonen i OECD-landene i år på bare en knapp halv prosent. Når vi dessuten tar i betraktning den store usikkerhet som omgir dette anslag, tilsier dette med all nødvendig klarhet at styringen av den

20 økonomiske politikk og inntektspolitikken i år må være preget av en betydelig forsiktighet hvis vi skal ha håp om å bevare vårt høye sysselsettingsnivå.

Det er forståelig at det blant mange av lønnstakerne er en utålmodighet etter å få i gang reelle tariffforhandlinger for den nye avtaleperioden etter en 15-måneders pris- og inntektsstopp. Det vil i løpet av en slik periode ha samlet seg opp en del

25 sterke og godt baserte krav om justeringer bestemte grupper imellom. Hensynet til lav-inntektsgruppene er også blitt viktigere.

30 Men det ville være uforsvarlig av meg å legge skjul på at etter Regjeringens vurdering er det under de gjeldende utrygge og usikre internasjonale forhold, politisk og økonomisk, ikke grunnlag for noen store tillegg til noen større grupper av inntektstakere, verken blant lønnstakere, jordbrukere, fiskere eller andre.

35

Dette er alvorlig, vil noen si. Ja, det er det. Vi lever i en alvorlig og vanskelig internasjonal situasjon, og må tilpasse vår nasjonale politikk til det.

Men jeg vil også legge til at norske inntektstakere fortsatt ligger på et
40 inntektsnivå som i enhver internasjonal sammenheng er høyt. Dette gjelder både lønnstakerne sett under ett, jordbrukerne, fiskerne og andre større grupper av inntektstakere. Det er vanskelig å legge til grunn et sosialt betinget krav om nødvendigheten av noen generell heving av nivået.

45 Vi har også gleden av å ha en meget høy sysselsttting. Våre ledighetstall er fortsatt på internasjonalt bunn-nivå.

Disse betraktninger må ikke få oss fra det som i årets inntektsoppgjør er hovedsaken, å vareta interessene til de yrker, fag osv. som ligger lavest.

50

Arbeiderbevegelsens tradisjonelle solidaritet må mobiliseres i dette.

Jeg tror også det er nødvendig å minne om enkelte hovedtrekk i den økonomiske utviklingen i fjor, og landets økonomiske situasjon ved inngangen
55 til 1980. Gjennom de foregående års tilstramming og tilpasning av den økonomiske politikk har vi vunnet tilbake en del av det tapte terreng når det gjelder internasjonal konkurranseevne. Dette illustreres ved at konsumprisene i Norge i fjor steg med 3,5 prosent, mens de for OECD-landene i gjennomsnitt gikk opp med 10,6 prosent. Denne statistikken går fra september 1978 til
60 september 1979. Hvis vi ser på de siste oppgaver over lønnskostnadene pr. produsert enhet i industrien, vant vi i løpet av 1978 og 1979 10-15 prosent i forhold til våre viktigste handelspartnere.

Vi har i den siste tid, både fra Regjeringen og fra annet hold, ofte trukket fram
65 denne gledelige utvikling for å vise hvordan resultatene av det måtehold som inntektstakerne har utvist, også har gitt gode resultater.

Men, disse gode resultater kan ikke skygge for det alvorlige spørsmål at vi ennå
70 har en svær jobb foran oss før vi har brakt norsk økonomi helt fram til
tilstrekkelig balanse. Jeg minner om at industriproduksjonen i Norge fortsatt
ligger lavere enn den gjorde i 1974. Selv med en reell vekst på 20-30 prosent i
den tradisjonelle vareeksport i fjor, var denne likevel bare om lag 3 prosent
høyere enn i 1973.

75 Selv om det har lyktes oss å bremse kraftig den store gjeldsøkingen til utlandet,
gikk denne også i 1979 fortsatt opp. For at vi skal kunne stoppe denne
bevegelsen og vende den motsatte retning, må landets samlede bruk av varer og
tjenester være lavere enn den samlede produksjon. Det er ennå ikke det. Vi står
80 overfor den oppgaven å betale ned en betydelig del av en utenlandsgjeld på 100
milliarder kroner.

Dette er ikke noen uoverkommelig oppgave. De økende oljeinntekter i årene
framover vil hjelpe oss til det. Men vi må dessuten også være villige til å avstå fra
85 noen større tilvekst i vår egen bruk av varer og tjenester, for å mobilisere
ressurser til en mer tilfredsstillende utenriksbalanse.

Jeg tror det er en overveldende tilslutning blant folk til tanken om at vi må
bevare og bygge videre på de gevinster som pris- og inntektsstoppen og de andre
90 økonomisk-politiske tiltakene ga oss i 1978 og 1979. Det vil være en fiasko for
norsk politikk og norsk samfunnsliv om vi allerede i år faller tilbake til så store
nominelle tillegg at inflasjonen i vårt eget land spiser opp og ødelegger den
styrking av landets økonomi som vi nå har vunnet. Det kreves ingen urimelig
innsats fra noen for at vi skal mestre dette. Det er en prøvestein for solidariteten
95 i norsk samfunnsliv, og for de politiske myndigheters muligheter til å føre en
rasjonell økonomisk politikk som sikrer styrke og stabilitet og motstandsevne i
norsk arbeidsliv. Det er på denne måten vi kan trygge arbeidsplassene i alle de
næringer som ikke bare kan velte sine kostnader over på et utenlandsk marked.

100 I det lange løp er det ikke mange næringer som kan dette, selv om flere av våre
eksportbedrifter akkurat i fjor, og kanskje også i år, gjør det rimelig bra. Vi må
unngå at norsk økonomi blir en økonomi basert på en høyt lønnsom
oljevirkksomhet, samtidig med at det blir en nedbygging av mange av de andre
industrier og næringer.

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

Foredrag, Oljevirkksomhet, Utenrikspolitikk, Økonomi

110

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/politisk-og-okonomisk-usikkerhet>

115

120

125

130

135

140